

Entorn

A l'estiu, el cinema és un refugi. Ficar-se a mitjan capvespre, amb aquell bator de sol, dins una sala refrigerada a veure una bona pel·lícula és un sibirisme a l'abast de qualsevol. Al vespre encara podem anar potser a alguna sessió a l'aire lliure. Tot anirà mel si des de la pantalla no ens ofereixen un repertori massa càlid!

De fet, és ben probable que el repertori càlid tingui lloc a uns pocs quilòmetres, a alguna zona forestal, mentre nosaltres ens trobam ben asseguts, fruit de la darrera novetat de la cartellera. I més que càlid podríem dir tòrrid. Ens referim als incendis que, estiu rere estiu, se'n mengen les muntanyes.

I bé, ¿què té a veure una cosa amb l'altra? ¿El cinema amb els incendis? Doncs no només aquesta simultaneïtat d'un capvespre d'estiu. També hi ha l'espectacularitat. Sens dubte el foc impressiona. Es tracta d'un recurs cinematogràfic excel·lent, emprat per infinitat de directors. Tant el foc urbà com el foc forestal. El primer duit fins a la morbositat a *El Coloso en llamas*, un clàssic del gènere dels desastres. En quant a l'incendi forestal, en podem agafar un empatx si veim un germà petit de la pel·lícula anterior: un film de tercera categoria titulat *El bosque en llamas*. Ja vos ho podeu imaginar: un grup d'escolars perduts a un bosc de coníferes impressionants de Nord-amèrica; un treballador (expresidiari mal rehabilitat) hi cala foc per poder escapar. Entre crits de nins, mestres i salvadors impotents, la cosa esdevé un festival tètric de flames i més flames. I, encara, podríem parlar d'un altre piròman, aquest molt més il·lustre i refinat: el Neró de *Quo Vadis?*, incendiari de Roma. En canvi, la factoria Disney ens ofereix a *Bambi* un incendi, aquesta vegada forestal, des d'un vessant molt més sentimental i ploraner.

En realitat, el tema no és el més adequat per ironies, doncs tots som conscients de la gravetat real dels incendis forestals. Però hem de deduir que, almenys si ens guiem per les pel·lícules esmentades, el cinema ha tractat sovint el foc d'una manera massa frívola. A *En busca del fuego* la cosa té, sens dubte, un tractament més seriós, comptant fins i tot amb l'assessorament de prestigiosos antropòlegs. Certament, aquells descobridors del foc no es podien ni imaginar que aquell element sagrat i benefactor esdevindria, al cap d'un bon grapat de segles, una important amenaça. Doncs bé, així és: el foc és un problema mediambiental gens fictici ni cinematogràfic.

Si ens deixam de disquisicions cinèfiles i sortim de la sala, veurem que els incendis forestals són un problema greu. Els darrers anys el total de superfície forestal cremada a les Illes Balears s'ha incrementat notablement, sobretot a partir de 1992 (2.495 Ha). El 1993 foren 1.694 Ha. i 2.454 el 1994. Per sort, el 1995 les condicions meteorològiques afavoriren que l'estiu fos més benèvol (excepte a Menorca).

Els focs forestals representen una amenaça greu per al medi natural i per a la nostra qualitat de vida. Per què? Perquè "bosc" vol dir paisatge atractiu, i això, en unes illes que depenen del turisme, és essencial. Perquè "bosc" vol dir vida, major pluviositat i aire sa, i això tots ho hem de menester. Perquè bosc vol dir protecció contra l'erosió del sòl, i sense terra fèrtil no n'hi ha de vida. Perquè "bosc" vol dir regulació i manteniment dels recursos hídrics naturals i, certament, d'aigua no ens en sobra. I perquè els boscos ens agraden, i això basta! L'Obra Social i Cultural de SA NOSTRA, Caixa de Balears, va decidir, dins el marc del *Projecte Natura*, fer alguna cosa per afavorir la preservació dels boscos enfront de la potència destructora de les flames. Algunes de les iniciatives empreses són les següents:

* Difusió de consells.

* Adquisició d'un camió insígnia per a la lluita integrada contra els incendis.

* Torres de vigilància a na Burguesa.

* L'activitat educativa *Compta amb el bosc, compte amb el foc*, a l'Escola del Medi de Can Tàpera.

Volem remarcar la importància d'aquesta darrera activitat, que ha rebut la visita, durant els cursos escolars 1994-95 i 1995-96, d'11.450 nins i nines d'entre 10 i 14 anys de les illes de Mallorca i Pitiuses (a principis del curs 1996-97 es realitzarà a Menorca). Els grups escolars inscrits tenen accés gratuïtament a una sèrie de recursos i activitats entorn del tema dels incendis forestals a les Illes Balears: quaderns de treball per a l'alumne, guies didàctiques per al professor i una visita guiada per un monitor a l'Escola del Medi de Can Tàpera. Aquesta visita inclou la visualització d'un vídeo de recent creació, la descoberta d'una garriga amb pins (comunitat vegetal especialment propensa als incendis) i el treball i manipulació d'una exposició participativa. També poden accedir, com a possibilitat optativa, a la visita a una zona forestal cremada en procés de regeneració. Amb l'activitat *Compta amb el bosc, compte amb el foc*, una

institució privada com és SA NOSTRA, s'implica clarament en la defensa del nostre patrimoni natural i ens recorda que cal comptar amb el bosc i anar en compte amb el foc. El vídeo didàctic que els alumnes inscrits visualitzen du per títol *Bosc i cendres* i es basa en un guió d'ENTORN (dissenyadors i gestors de l'activitat *Compta amb el bosc, compte amb el foc*). La seva realització va ser fruit d'una col·laboració del Centre de Recursos Audiovisuales del Centre de Cultura de SA NOSTRA amb ENTORN. Aquest documental, de 12 minuts de durada, va rebre el segon premi de la Primera Mostra de Vídeo Professional, Amateur i Juvenil sobre Turisme i Medi Ambient, convocada pel Canal 37 de TV, patrocinada pel CODEFOC i el Govern Balear, i que va comptar amb la col·laboració de l'Ajuntament de Palma i de SA NOSTRA. També va rebre el primer premi per la banda sonora del músic Joan Bibiloni.

Per acabar, voldríem remarcar com és d'important que es duguin a terme iniciatives com la de *Compta amb el bosc, compte amb el foc*, que tendeixen a la sensibilització de tots plegats envers el necessari amor i respecte pel nostre medi natural. Hem de procurar no perdre definitivament la màgia i l'encant que sempre han envoltat les garrigues i boscos i quedar com en Totó de *Cinema Paradiso*, astorats i impotents davant la força de les flames, que convertien en fum les seves il·lusions. Relació d'alguns documentals sobre els incendis forestals:

* **BOSC I CENDRES.** Obra Social i Cultural de "Sa Nostra", Caixa de Balears. Entorn. 1994. (Vídeo).

* **ELS INCENDIS FORESTALS.** ICONA, Balears (Audiovisual).

* **FLAMES AL BOSC.** Mediterrània. TV3. Sèrie sota els auspicis del programa l'Home i la Biosfera. UNESCO. (Vídeo).

* **INCENDI I REGENERACIÓ D'UN BOSC.** TVE a Catalunya i Fundació Serveis de Cultura Popular. (Vídeo)

* **LA VIDA EN EIXUT.** Mediterrània. TV3. Sèrie sota els auspicis del Programa l'Home i la Biosfera. UNESCO. (Vídeo).

* **LLUITAR CONTRA EL FOC.** Mediterrània. TV3. Sèrie sota els auspicis del Programa l'Home i la Biosfera. UNESCO. (Vídeo).

* **SALVEM EL BOSC MEDITERRANI.** "Peculiaritats del bosc mediterrani". Oikumene. TV3. 1984. (Vídeo). ❖